

OUDE SAGEN & VOLKSVERTELLINGEN

AVALSON
d e n
JACHTLEIDER
Door: W. Smeekens

Opgedragen aan mijn kinderen
als herinnering aan opa Smeekens

INLEIDING

"Door zich onmogelijke dingen ten doel te stellen, bereikt men op den duur mogelijke, waartoe men het anders nooit zou hebben gebracht."

Sainte-Beuve.

Bovenstaande wijsheid heeft de mensheid - in de loop der geschiedenis - gebracht, tot waar ze nu is. Of de mens ooit - in aloude tijden - als aap op de wereld heeft rondgelopen, of niet, feit is: dat hij eens begonnen is, zoals een kind nu. Hij zag de wereld rondom en al proberend ontdekte hij, wat wel en wat niet kon. Door zich steeds opnieuw een onbereikbaar gedacht doel te stellen, kwam hij stap voor stap verder. De grootste misère voor de huidig levende generatie is, dat we zo weinig weten van onze oer voorouders.

Hoe zijn zij begonnen met het leven op deze aarde?

In een Paradijs?

Of in een tranendal?

Indien het de hof van Eden was, wat voor beroerds hebben ze dan gedaan, om er een dergelijk tranendal van te maken?

Was het echter een tranendal, waarin zij begonnen, dan zijn wij er met zijn allen, gedurende al die duizenden jaren, niet in geslaagd, er voor eenieder iets leefbaars van te maken.

Ons eigen huis en haard is immers nog altijd goud waard. En daar moeten niet al te veel vreemdelingen van willen profiteren. Want dan vinden we het al vlug te vol!

Misschien dat in zeer oude sagen en volksverhalen toch een mogelijke oplossing voor onze problemen ligt verborgen.

Een kwestie van goed lezen, wellicht?

Hoe dan ook. In dit werkje heb ik een aantal van die oude verhalen opgenomen.

Het feitelijke verhaal speelt zich af, op het keerpunt tussen twee historische tijden. Het Paleolithicum en het Mesolithicum. Dus zo'n elf tot twaalf duizend jaar geleden.

En mocht u als lezer denken, wat een stel barbaren, bedenk dan, dat dit verhaal gaat over mensen.

Mensen zoals u en ik.

Onze voorouders.

Wellicht bent U dan genegen wat milder over hen te oordelen.

En eerlijk; wij hebben nog wel iets van hen. Tenslotte konden zij het ook niet helpen, als mens geboren te worden.

U moet maar zo denken:

De mensheid kan veel onmogelijks bereiken, als zij maar ernstig wil!

Het begin vreest vaak, waar het eind om lacht.

Het ga U goed.

Rucphen, augustus 1999.

Walter Smeekens.

TOELICHTING

Aardrandwater = zee of oceaan
Bolding = pan, of pot
Drijvende boomstammen = schepen
Grondrat = mol
Grote boskat = veelvraat of tijger
Grottenbrommer = grotten-/holenbeer
Katwif = maan
Katwiftijd = nacht of 's nachts
Knetterregens = onweer
Langoordiertje = haas of konijn
Langsnuitbeest = mammoet/oerolifant
Rijwijven = amazones
Runderen = oerossen of wicents of soort paarden
Staketseltje = driepootje
Wateraarde = moeras
Wit zand = sneeuw
Wolfson = zon
Wolfsontijd = dag of overdag
Wolfson-vonken = bliksem

DE ZENDING

Het was aarde donker.

Alleen de kampvuurlichten van de jagers in de eeuwige jachtvelden waren in de lucht te zien. Ava had hem gewekt en gezegd, dat zijn tijd gekomen was. Als een volleerd jager sloop Avalson de grot uit en verdween geluidloos het woud in. Het was maar goed, dat hij de omgeving van de clangrot zo goed kende, anders was hij nooit in staat geweest zijn weg te vinden. Hij wist, dat hij vanaf heden geheel op zichzelf was aangewezen. Niemand zou hem meer kunnen helpen. Hij moest zo snel mogelijk Ava's eik zien te vinden. In diens kruin kon hij dan een leger betrekken en daar het aanbreken van de Wolfsontijd afwachten. Zolang hij buiten het clankamp, door het woud, z'n weg moest zoeken, loerde er aan alle kanten gevaar. Vooral de katachtige zouden het nu op hem gemunt hebben. Avalson wist donders goed, dat hij als jager, gedurende deze tijd, helemaal niet buiten de grot mocht zijn. Het Katwif was immers niet aan de hemelkoepel te zien. En volgens de aloude overlevering, zo had Ava het de jagers verteld, bestond daarover een afspraak tussen de Opperjager en de mensen.

Heel lang geleden, toen de mens nog maar net op de aarde rondliep, had de Opperjager zich, in de gedaante van een slang, in het woud ter rusten gelegd. De mens, op zoek naar buit, had de slang gespeurd en met zijn werpsteen willen doden. Doch hij miste de slang.

Wel raakte hij een van haar eieren.

De Opperjager ontstak hierop in woede en viel de mens aan.

Deze nam de vlucht.

Door het woud, over een grote waterstroom tot aan de rand van de aarde. In doodsangst sprong de mens de aardrand over en kon nog juist de rand van het Katwif grijpen. Het Katwif speurde de angst van de mens en verborg hem. De Opperjager, die wist waar de mens was, eiste hem op.

Maar het Katwif wilde de mens op aarde behouden. Daarom stelde zij de Opperjager voor, haar te verslinden, in plaats van de mens. Woedend als hij was, ging de Opperjager akkoord, denkend met het Katwif ook de mens te verslinden.

Hij beet toe en stukje bij beetje verslond hij het Katwif. Doch deze brandde zo in Opperjagers maag, dat hij kort daarna het Katwif stukje bij beetje weerom opbraakte. De Opperjager keerde daarop terug naar de eeuwige jachtvelden en de mens kon terug naar de aarde. Als dank voor zijn redding, beloofde de mens toen, dat gedurende de tijd dat het Katwif in de buik van de Opperjager verbleef, hij niet zou jagen. En om deze belofte nooit meer te vergeten, kon de mens tot op heden nog steeds zien, wat het Katwif voor zijn redding had betekend. Want telkens opnieuw zag de mens het Katwif stukje bij beetje uit de hemelkoepel verdwijnen, tot ze helemaal weg was, waarna ze, enige tijd later, weer stukje voor stukje terugkeerde.

Maar een ding had zowel het Katwif, als de mens, over het hoofd gezien. In het gebroken slangenei zat een jong slangetje. Als de Opperjager een ander dier had uitgekozen, dan had de mens dat beest aangevallen en was het slangenei gespaard gebleven.

Nu was het jong zijn beschermende woongrotje vernield en moest hij maar zien hoe te overleven. Het diertje werd gifnijdig en kroop in een holletje in de bodem. Hij zou die Opperjager voor eeuwig dwarsbomen.

In alles!

Zo was er naast het Opperwezen ook een Onderwezen ontstaan, dat sindsdien de mens voortdurend opstookte, om die dingen te doen, die de Opperjager niet wenste.

Avalson wist dus, dat hij nu niet buiten de clangrot hoorde te zijn. Hij had zelfs het gevoel, bezig te zijn, de wens van het Onderwezen te volgen. Maar Ava had hem verteld, dat de

Opperjager haar had laten weten, dat hij Avalson had uitgekozen voor een bijzondere opdracht. En mensen met een speciale zending, mochten bijzondere dingen doen. Dus ook in verboden tijden buiten de woongrot verblijven. Alleen moest hij wel bedenken, dat jagen niet was toegestaan. Zou hij worden aangevallen, dan mocht hij zich niet verdedigen. Het was dus zaak om vooral niet het pad, van welk roofdier ook, te kruisen.

Avalson zocht daarom geruisloos z'n weg. Toch behield hij het gevoel, met iets heel tegennatuurlijks bezig te zijn. Ava had hem er best goed op voorbereid. Maar toch!

Van tijd tot tijd bleef Avalson doodstil staan, met zijn rug tegen een boom. Hij probeerde te ruiken, of er niet ergens een dier bij hem in de buurt was, dat plots voor hem zou opduiken. Intuïtief omklemde daarbij zijn hand z'n steeksteen.

Avalson bezat de scherpste steeksteen van de gehele clan. Wolfsontijden lang had hij die bewerkt, om tenslotte een wapen over te houden, waarmee hij bijna moeiteloos een dier de kop van de romp kon scheiden. En ook al mocht hij het nu niet gebruiken, toch hield hij het onbewust gereed.

Er was geen onraad te bespeuren.

Heel voorzichtig likte hij over de boomschors van de boom achter hem, om overtuigd te zijn, nog steeds de goede richting te volgen. Met katachtige sluipgang vervolgde hij z'n weg. Stap voor stap, met z'n voet voelend, om geen tak te vertrappen, sloop hij verder.

Eindelijk rook hij de lucht van de dodenakker.

Daar stond Ava' s eik.

Als hij die eenmaal bereikte, was hij veilig. Het Opperwezen had de eik speciaal aan Ava getoond. Alleen onder die boom - en nergens anders - moesten de doden van de clan gelegd worden, zodat hun lichaamssappen, voor eeuwig vereend, in de boom zouden worden opgenomen, zonder dat het Onderwezen hen kon bederven. Maar Borgson en zijn vrienden hadden zich niet gestoord aan Ava' s gebod. Her en der hadden ze de doden neer gegooid. Een dodenakker is voor de doden en daar een speciale plek aanduiden, om de overledenen weg te leggen, vonden zij onzin. Een beuk, of een eik; het was hun om het even. Maar voor Avalson was het anders. Hij geloofde wel in Ava's woorden en dus zocht hij 'de eik'.

Eenmaal binnen het gebladerte van die boom, zouden de voorouders hem in bescherming nemen, zodat hij - zonder gevaar - de komst van de Wolfson kon afwachten.

Avalson klom de eik in en zocht een leger plek. Tot hier scheen het Opperwezen hem gunstig gezind. Geen dier had zijn pad gekruist en ook de clanleden zouden hem, gedurende de Kat-wifloze tijd, niet volgen. Het onbehagelijke gevoel, iets verkeerd te doen, verdween. Hij nam zich voor, bij het eerste licht van de Wolfson, snel z'n tocht te vervolgen. Mochten de clanleden hem willen opsporen, dan had hij in ieder geval de nodige voorsprong. Het zou niet best zijn, als ze hem moesten vinden.

Ava had hem in het diepste geheim voorbereid op de uitverkiezing. Hij zou daadwerkelijk moeten tonen de grootste jager van de clan te zijn, want hij - en niemand anders - was voorbestemd om clanleider te worden. De tijd van hun huidige leider, Borgson, was geteld. Het Onderwezen had bezit van zijn hoofd genomen, aldus Ava. Daaraan zou de clan tenslotte ten onder gaan. De eerste tekenen, in die richting, kondigden zich al aan.

De clanleider had als voornaamste taak te zorgen, dat de clan voldoende te eten had. De laatste tijd moesten de wijfjes echter steeds vaker op zoek naar vruchten en knollen, omdat de jagers met geen, of veel te kleine buit, terugkeerden in het kamp. Borgson besliste dan, dat het vlees alleen de mannen toekwam, omdat zij geen krachten mochten verliezen. De wijfjes moesten maar tevreden zijn met wat vruchten en knollen. Het was Avalson geweest, die - in opdracht van Ava - in het geheim, kleine prooidieren wist te verschalken, zodat de wijfjes toch nog een beetje vlees te eten kregen. Bovendien hadden de jagers, met Borgson aan het hoofd, het vruchtensap ontdekt. Het sap, waarin het gifvenijn van het Onderwezen, verborgen zat. Daardoor gebeurde het steeds vaker, dat de mannen zich terugtrokken in de woongrot en

daar een vreet- en zuippartij hielden, waarbij onderlinge vechtpartijen uitbraken. Verschillende kerels kwamen daarbij zodanige gehavend uit de strijd, dat ze voor langere tijd niet op jacht konden. Een gevolg hiervan was, dat steeds vaker de jongensbenden alleen op jacht gestuurd werden en hen ontbrak het aan ervaring, om een grote buit binnen te brengen. Trouwens ook in de jongensbenden was een tweespalt ontstaan.

Borgsons lievelingszoon, Perralson, en zijn directe vriendjes mochten meer en meer met de braspartijen van de volwassenen meedoen, terwijl de overigen, of op jacht, of met de wijfjes werden mee gestuurd. Dat Avalson niet tot de groep behoorde, die met de volwassenen mocht meedoen, was duidelijk. Borgson had een natuurlijke afkeer van de knaap.

Niemand die dat beter wist en begreep dan Ava.

Avalson was immers geen echt kind van de clan. Maar geen mens die daar openlijk iets over durfde te zeggen. Zij had het kind kort na zijn geboorte gevonden. Naast de steen aan de rand van het land, die werd gezien als de voetafdruk van de grote jager, toen deze bepaalde, waar voortaan de plaats van het land en die van het water zou zijn.

Het was op de grote rampdag, die haar moeder, Kerra, voorspeld had.

Borgson besloot destijds de oude woongrot te verlaten en een kampplaats, nabij het grote aardwater in te richten. Hiermee ging de leider in, tegen alle regels, waaraan de clan zich - sinds aloude tijden - te houden had. Kerra waarschuwde hem en voorspelde de grootst mogelijke rampen, indien Borgson toch zou doorzetten. Maar de aanvoerder wilde niet luisteren en zette zijn plannen door. En de rampdag kwam.

Die dag voelde Ava dat zij, om de een of andere reden, naar de landrand getrokken werd. Bij de voetafdruk van de Opperjager gekomen, zag zij plots die rare gevaarten op het land aanschuiven. Van over het aardrandwater waren de rijwijken komen aandrijven op grote boomstammen. De volwassen kerels van de clan waren allen op jacht, zodat de kampplaats alleen bewoond werd door oude mannen, jongens, kinderen en de wijven.

Tijd om de anderen te waarschuwen was er niet meer. Razend snel had Ava een goede schuilplaats tussen de rotsblokken gezocht. De rijwijnbomen dreven naar het land en een horde vreselijk uitziende rijwijken bestormden de onbeschermd clan. Zij zaten op snelle viervoeters en waren bedekt met een geschubde glanzende huid, waarop de pijlen en werpstenen van de jongens en oude mannen afketsten, als van een rots. Met hun verlengde armen kloven de rijwijken hun tegenstanders, zoals de Wolfsonvonken de bomen van het woud spleten, tijdens de knetterende regentijden. Mannen en wijven werden gedood en alleen de jongens werden gevangen, met een soort slingerplanten en meegesleept naar de drijvende boomstammen.

Hierop trokken de rijwijken grote huiden omhoog, aan de takken van de drijvende bomen en verdwenen met hun buit over de aardgrens. Ava bleef in haar schuilplaats tot ze zeker wist, dat het gevaar geweken was. Behoedzaam wilde ze haar plek verlaten, toen ze plots het huilen van een kind vernam. Voorzichtig ging ze op het geluid af en trof onder de voetafdruksteen een soort plantenvezel nest, met daarin het jongetje. Of het kind daar door een van de clanwijfjes was verstopt, of dat het door een van de rijwijken aan de Opperjager geofferd was, wist Ava niet, maar ze besloot toch het ventje mee te nemen. In het diepste geheim wist ze via een omweg de clangrot binnen te komen en besloot daar de komende gebeurtenissen af te wachten. Eerst toen ze hoorde dat enige gevluchte wijfjes teruggekeerd waren, kwam ze te voorschijn, met haar vondst. Ze deed, alsof ze tijdens de overval, het kind zelf ter wereld had gebracht, waardoor ze, in de ogen van de anderen clanleden, nog meer in aanzien steeg en duidelijk voor een verbindingsmens tussen het Opperwezen en de clan werd gehouden. Met een voorop gezet doel, doch zonder uitdrukkelijk zijn naam te noemen, liet Ava merken, dat Borgson de vader van de kleine was. En omwille van de bijzondere omstandigheden waaronder het kind ter wereld was gekomen, mocht de kleine man een bijzondere naam hebben.